

Cmentarz z I wojny światowej nr 96 w Stróżówce

Program prac konserwatorskich

Opracował : mgr Marek Sawicki

Kraków, marzec 2016 r.

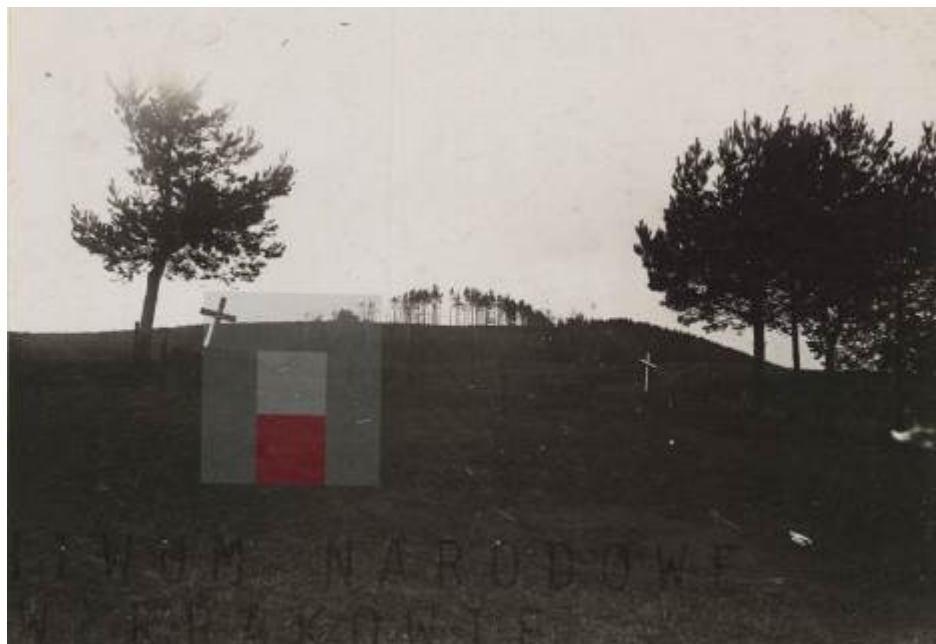
SPIS TREŚCI

Karta tytułowa obiektu	s. 3
Rys historyczny i opis	s. 4
Stan zachowania	s. 6
Wnioski i założenia konserwatorskie	s. 12
Proponowane postępowanie konserwatorskie	s. 12

KARTA TYTUŁOWA OBIEKTU.

Nazwa obiektu :	Cmentarz z I wojny światowej nr 96 w Stróżówce
Lokalizacja :	Stróżówka, gmina Gorlice powiat gorlicki działka nr 50 obr. 8
Czas powstania:	1915-1918
Autor:	Hans Mayr
Wpis do rejestru zabytków:	A-684
Właściciel:	Skarb Państwa
Opracowanie programu prac konserwatorskich	Marek Sawicki, ul. Studencka 7a/6, 31-116 Kraków. tel. (0-12) 423 06 34. + 48 606 169 889 e- mail: konsaw@poczta.onet.pl

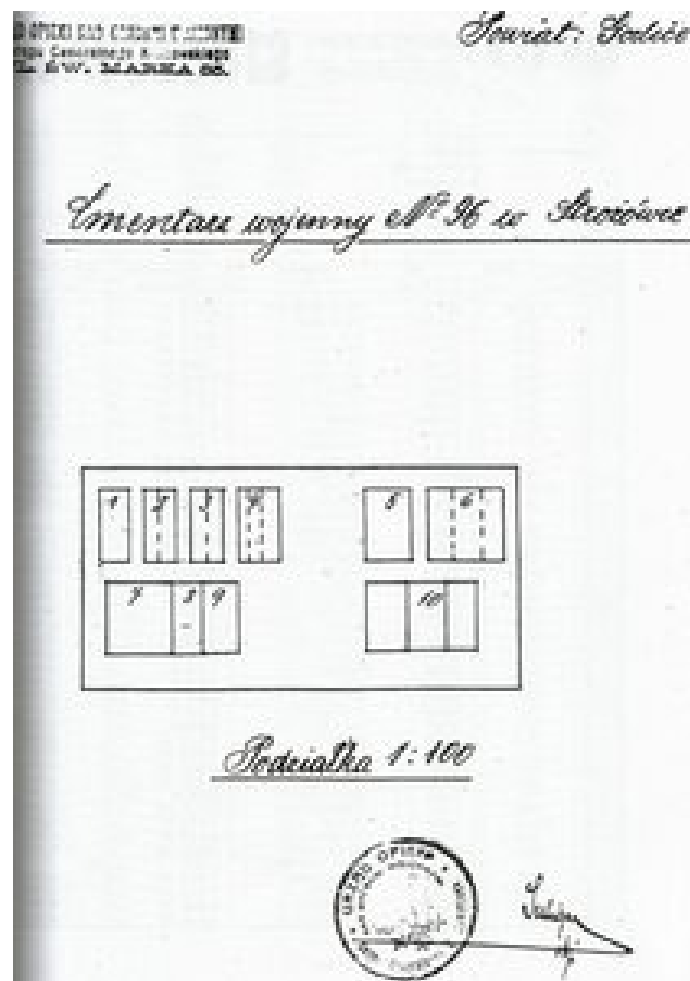
Opis i rys historyczny

Ryc.1,2 Materiał pochodzi z serwisu www.szukajwarchiwach.pl ze zbiorów: Archiwum Narodowe w Krakowie, Wojskowy Urząd Opieki nad Grobami Wojennymi Okręgu Korpusu V, sygn. GW 61.

Cmentarz wojenny nr 96 w Stróżówce znajduje się w przysiółku Garbacz, w północnej części wsi. Zbudowany jest na planie zbliżonym do prostokąta. Pierwotnie ogrodzony był kamiennym murem. Obecnie otoczony jest słupami o betonowej powierzchni połączonymi żelaznym sztachetowym płotem. Główny element cmentarza stanowi duży drewniany, nakryty półkolistym, blaszanym zadaszeniem krzyż łaciński. Groby oznaczone są żeliwnymi krzyżami z okrągłą tarczą na skrzyżowaniu ramion oraz niskimi żeliwnymi krzyżami łacińskimi.

W 6 grobach zbiorowych i 4 pojedynczych pochowano 15 żołnierzy z armii austro-węgierskiej i 7 z rosyjskiej. Nie zidentyfikowano 15.

Ryc.3 Plan cmentarza nr 96

(<http://www.cmentarze.gorlice.net.pl/Gorlice/OkregIIIcz3>)

Ryc.4 Cmentarz nr 96 , stan pierwotny, ok.1918 r.
(<http://www.cmentarze.gorlice.net.pl/Gorlice/OkregIIIcz3>)

Stan zachowania

Cmentarz różni się od założenia pierwotnego. Metalowe elementy ogrodzenia wraz z bramką są nowe i zachowane w dobrym stanie. Słupy i podmurówka ogrodzenia wykończone grubą warstwą cementowej zaprawy, która jest spękana i odspaja się ukazując wątek kamienny. Być może do budowy słupów wykorzystano kamień z pierwotnego litego muru, który stanowił z trzech stron ogrodzenie cmentarza.

Fot. Nr 1 Widok na cmentarz nr 96
(fot. Jan Majewski – wrzesień 2015r.)

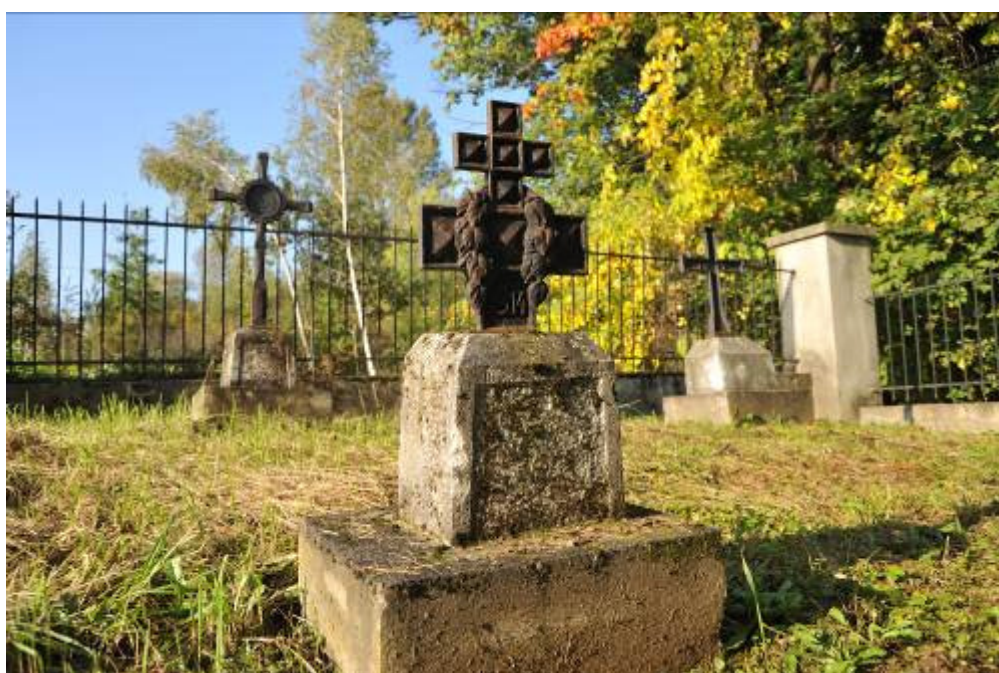

Fot. Nr 2 Betonowe słupy ogrodzenia cmentarza , widoczny wążek kamienny
(fot. Adam Dymek – wrzesień 2015r.)

Fot. Nr 3,4 Stan zachowania ogrodzenia cmentarza , widoczne odspojenia i pęknięcia
(fot. Adam Dymek – wrzesień 2015r.)

Betonowe podstawy pod krzyże są przekształcone. Składają się z wyraźnych dwóch części, z których dolną stanowią wtórnie dodane nowe masywne cokoły, na których umieszczone są mniejsze elementy, których część wydaje się być oryginalna z dekoracyjną obróbką kamieniarską w formie groszkowania. Są w dość dobrym stanie technicznym.

Fot. Nr 5,6 Stan zachowania betonowych podstaw pod krzyże
(fot. Jan Majewski – wrzesień 2015r.)

Krzyże w stanie dość dobrym.

Fot. Nr 6 Jeden z żeliwnych krzyży cmentarza
(fot. Adam Dymek – wrzesień 2015r.)

Drewniany krzyż centralny został wykonany na nowo i jest w dobrym stanie. Jednakże odbiega on formą i proporcjami od oryginalnego.

Fot. Nr 7 Widok na centralną część cmentarza
(fot. Jan Majewski – wrzesień 2015r.)

Fot. Nr 8,9 Stan zachowania drewnianego krzyża cmentarza
(fot. Nr 8 Adam Dymek , fot. Nr 9 Jan Majewski – wrzesień 2015r.)

Fot. Nr 10 Widok na drewniany krzyż cmentarza , widoczny też stan zachowania
słupów ogrodzenia
(fot. Adam Dymek – wrzesień 2015r.)

Wnioski i założenia konserwatorskie

Cmentarzowi należy w miarę możliwości przywrócić pierwotny wygląd. Konieczna jest analiza materiałów archiwalnych i opracowanie dokumentacji historyczno-odtworzeniowej, która wymaga uzgodnienia z WUOZ. Zakłada się, że z uwagi na bardzo zły stan techniczny słupów i betonowej podmurówki ogrodzenia odtworzone zostanie kamienne ogrodzenie widoczne na zdjęciu archiwalnym. Rysunki techniczne muru i możliwości jego posadowienia powinny stanowić część w/w dokumentacji odtworzeniowej.

Należy również ujednolicić podstawy pod krzyże. Można rozważyć możliwość ich głębszego osadzenia w gruncie, co pozwoli „schować” zbyt duże elementy dolne, natomiast na powierzchniach nowych elementów górnych wykonać dekoracyjną obróbkę kamieniarską. Ostateczny sposób postępowania z podstawami pod krzyże wynikać będzie z dokumentacji odtworzeniowej w związku z tym nie wyklucza się również wykonania wszystkich jako nowe o poprawnych proporcjach i obróbce powierzchni wynikających z analizy zachowanych na innych cmentarzach form historycznych poprzez wskazanie analogi.

Krzyże – jeżeli zamontowane są w poprawnie pod względem umiejscowienia oraz formy – należy poddać typowym zabiegom renowacyjnym. Krzyże brakujące należy wykonać jako nowe odlewy. W przypadku, jeśli z dokumentacji odtworzeniowej wynikać będzie że forma i lokalizacja zachowanych krzyży jest błędna – konieczne będzie wykonanie i poprawny montaż nowych odlewów.

Drewniany krzyż centralny proponuje się wykonać jako nowy wg projektu Konrada Kochańskiego opracowanego w 2010 r. dla cmentarza nr 109 w Bieczu. Stanowiącego załącznik do niniejszego programu.

Wykonanie i umieszczenie na nagrobkach tabliczek zostanie zrealizowane po zakończeniu prac konserwatorsko-remontowych i powinno być poprzedzone uzgodnieniem projektu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

Proponowane postępowanie konserwatorskie

1. Opracowanie dokumentacji historyczno-odtworzeniowej.
2. Demontaż metalowych elementów ogrodzenia i rozbiórka betonowej podmurówki w zakresie niezbędnym do odtworzenia historycznego ogrodzenia.
3. Odtworzenie kamiennego muru ogrodzeniowego zgodnie z zatwierdzoną dokumentacją.
4. W zależności od zaleceń wynikających z dokumentacji odtworzeniowej odczyszczenie betonowych podstaw pod krzyże metodą CE-PE i ujednolicenie wykończenia ich powierzchni w formie obróbki kamieniarskiej oraz głębsze ich posadowienie w gruncie lub wykonanie nowych odlewów.

5. Odczyszczenie mechaniczne krzyży, zabezpieczenie antykorozyjne i pomalowanie farbą ftalową lub poliwinylową w kolorze czarnym matowym (w zależności od wyników badań archiwalnych ewentualnie wykonanie i montaż nowych odlewów)
6. Wykonanie nowego drewnianego krzyża centralnego wg załączonego projektu, sporządzenie projektu jego posadowienia i jego montaż.
7. Odtworzenie układu wnętrza zgodnie z dokumentacją i wyznaczenie zasięgu mogił krawężnikiem betonowym.